30 545 Uitvoering Wet Werk en Bijstand

Nr. 202 Brief van de minister van Werk en Participatie

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 oktober 2026

Gemeenten ontvangen jaarlijks een budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies (LKS).[1] Met deze brief informeer ik u over de uitkomsten voor 2026 en 2027. Ik geef een toelichting op het macrobudget en de uitkomsten van de verdeling voor 2027.

Op 30 september 2026 zijn de budgetten 2026 en 2027 voor alle gemeenten bekendgemaakt op rijksoverheid.nl.[2] Daarnaast heb ik de gemeenten beschikkingen gestuurd met het definitieve budget voor 2026 en het voorlopige budget voor 2027. Gemeenten ontvangen ook middelen voor uitvoeringskosten en de begeleiding en re-integratie van mensen die vallen onder de Participatiewet. Deze middelen worden verstrekt via het Gemeentefonds en staan los van het budget dat in deze brief wordt toegelicht.

Macrobudget

Uitgangspunt in de financieringssystematiek voor bijstand en LKS is dat voor alle gemeenten samen een toereikend macrobudget wordt vastgesteld. Dit macrobudget komt tot stand door uit te gaan van de realisaties in het voorgaande jaar, een inschatting van het effect van de conjunctuur op de bijstand, de effecten van rijksbeleid en van een indexering voor de loon- en prijsontwikkeling. Voor de conjunctuurraming volg ik de actuele en onafhankelijke rekenregel van het Centraal Planbureau (CPB).

Definitieve macrobudget 2026

Het definitieve macrobudget 2026 voor bijstand en LKS bedraagt € 8.191,2 miljoen. Dit definitieve macrobudget is € 245,2 miljoen hoger dan het voorlopige macrobudget 2026 en € 411,4 miljoen hoger dan het definitieve macrobudget 2025 (beide zijn bekendgemaakt op 30 september 2025). De stijging ten opzichte van het voorlopige macrobudget 2026 wordt met name veroorzaakt door het verwerken van de loon- en prijsbijstelling.
Ook zorgt het feit dat de banenafspraak niet geheel is gehaald, waardoor een deel van de eerder geboekte besparing op de bijstand vervalt, voor een kleine opwaartse bijstelling van € 68,9 mln. De conjunctuurverwachting van het CPB zorgt juist voor een kleine neerwaartse bijstelling van het macrobudget 2026 van € 28,3 mln.

Voorlopig macrobudget 2027

Het voorlopig macrobudget 2027 bedraagt € 8.297,8 miljoen. Hiervan is € 16,6 miljoen gereserveerd om de vangnetuitkeringen over 2025 te bekostigen. Het voorlopige macrobudget 2027 is € 106,6 miljoen hoger dan het definitieve budget voor 2026. Dit is voornamelijk het gevolg van een hogere CPB-

---

[1] Het gaat om een integraal budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies op grond van de Participatiewet, Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) en levensonderhoud op basis van het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz).

[2] Zie: Bestanden met budgetten per gemeente, specificaties en toelichtingen | Rijksoverheid.nl

voorspelling van de werkloze beroepsbevolking. Het voorlopige macrobudget 2027 wordt in de loop van het jaar bijgesteld als gevolg van realisatiecijfers over 2026, de effecten van de conjunctuur, het rijksbeleid en de verwerking van de loon- en prijsontwikkeling. Ik zal gemeenten in het voorjaar 2027 informeren over het nader voorlopige budget en uiterlijk 1 oktober 2027 over het definitieve macrobudget 2027.

Verdeelmodel bijstand
Voor de verdeling van het macrobudget wordt gebruikgemaakt van een objectief verdeelmodel. Met het verdeelmodel wordt voor ieder huishouden in Nederland de kans op bijstand geschat. Daarnaast wordt per huishouden ingeschat hoe hoog een eventuele bijstandsuitkering is, gegeven de specifieke kenmerken van het huishouden (die van invloed zijn op de te hanteren bijstandsnorm) en de lokale arbeidsmarktsituatie (die van belang is voor de kans op deeltijdwerk). Het objectief verdeelmodel wordt volledig toegepast voor gemeenten met meer dan 40.000 inwoners. Gemeenten met minder inwoners krijgen (deels) een budget op basis van historische gegevens (gerealiseerde uitgaven van twee jaar eerder). Daarnaast verdelen we de middelen ten behoeve van uitkeringen aan instellingsbewoners, dak- en thuislozen en de loonkostensubsidies op basis van gerealiseerde uitgaven.

Uitkomsten budgetverdeling 2027
Elk jaar wordt het model waarop de gemeentelijke budgetten zijn berekend, herschat en geactualiseerd, waarbij wordt uitgegaan van zo recent mogelijke CBS-gegevens. De rapporten van de onderzoekers van SEO Economisch Onderzoek en Atlas Research met de uitkomsten van de nieuwe budgetverdeling zijn als bijlagen bij deze brief opgenomen. Naast het hoofdrapport (bijlage 1) zijn er twee technische achtergrondrapportages (bijlage 2 en 3) met een uitgebreide verantwoording van de berekeningen.

De actualisatie van het model en de veranderende omstandigheden in de gemeente, zoals het aantal huishoudens, de samenstelling van de huishoudens en de regionale arbeidsmarktsituatie leiden tot budgetverschuivingen ten opzichte van 2026. De absolute gemiddelde budgetmutatie voor de verdeling 2027 ten opzichte van model 2026 is 3%. Daarmee zijn de budgetmutaties ongeveer even groot als een jaar geleden.

Rekentool bijstand
Evenals in voorgaande jaren kunnen gemeenten gebruikmaken van een rekentool om meer inzicht te krijgen in de uitkomsten van de budgetverdeling in relatie tot de eigen uitgaven. Met de rekentool krijgen gemeenten handvatten voor verbetering van hun beleid en uitvoeringspraktijk. Zo geeft de rekentool gedetailleerde informatie over de voorspelde bijstandskans van verschillende typen huishoudens in een gemeente.
Het voorspelde aantal huishoudens met bijstand in een gemeente kan vervolgens worden vergeleken met het feitelijke aantal huishoudens met bijstand. Daarnaast maakt de rekentool het makkelijker voor gemeenten om van elkaar te leren. Gemeenten kunnen zichzelf vergelijken met andere gemeenten, bijvoorbeeld om te zien hoe zij het relatief doen voor verschillende typen huishoudens.

Vangnet
Om gemeenten te compenseren bij grote tekorten op het budget voor bijstand en LKS kunnen zij een beroep doen op de vangnetuitkering. De Toetsingscommissie vangnet Participatiewet beoordeelt de aanvragen van gemeenten. De

eigenrisicodrempel voor gemeenten is 7,5%. Voor het tekort tussen de 7,5% en de 12,5% wordt de helft vergoed en tekorten boven de 12,5% worden volledig vergoed. Het maximale eigen risico voor een gemeente is daarmee 10%.

Sinds 1 januari 2026 is het vangnet uitgebreid voor gemeenten met meerjarige tekorten. Gemeenten die in drie van vier opeenvolgende jaren, waaronder het laatste budgetjaar, een tekort realiseren van minstens 5%, komen in aanmerking voor een verlaagde eigenrisicodrempel. Voor deze gemeenten wordt het tekort tussen de 5% en 10% voor de helft vergoed en tekorten boven de 10% worden volledig vergoed. Het maximale eigen risico voor meerjarige tekortgemeenten wordt daarmee verlaagd naar 7,5%. Wanneer de tekorten nog twee jaar aanhouden, kunnen gemeenten in aanmerking komen voor een verdere verlaging van de eigen risicodrempel.

Binnen het voorlopige macrobudget 2027 is € 16,6 miljoen gereserveerd om de vangnetuitkeringen over 2025 te bekostigen. Dit is het eerste jaar waarover gemeenten een beroep konden doen op de uitgebreide vangnetuitkering.

De minister van Werk en Participatie,
A.A. Aartsen